

OBČINSKA UPRAVA

GLASILO „KMETSKE ŽUPANSKE ZVEZE“.

Izhaja dvakrat na mesec, ter stane celoletno 6 kron, polletno pa 3 krone

Dopise je pošiljati uredništvu »Občinska Uprava« v Ljubljani. — Rokopisi se ne vračajo.

Odgovorni urednik:

Dr. Vladislav Pegan.

Naročnino in oglase sprejema upravništvo »Občinske Uprave« v Ljubljani

Cena oglasom je za dvostopno petitno vrsto 20 vinarjev, večkratno inseriranje po dogovoru.

Občinske volitve po novem občinskem volilnem redu.

I. O občinski volilni pravici.

1. Kaj obsega občinska volilna pravica?

Občinska volilna pravica obsega dvoje:

1. pravico voliti občinski zastop (aktivna volilna pravica);
2. zmožnost biti izvoljen v občinski zastop (pasivna volilna pravica).

A.) Aktivna volilna pravica.

2. Kdo ima pravico voliti?

Pravico voliti občinski zastop imajo oni občani, kateri

1. so avstrijski državljani,
2. so dovršili 24. leto in
3. imajo one posebne lastnosti, ki so potrebne za uvrstitev v posamezne volilne razrede.

3. Kdo ima še pravico voliti?

Pravico voliti imajo tudi država, dežela, javni zakladi, tozemske ustanove, zavodi, korporacije, društva in družbe, toda le tedaj, ako jim je v sajen o l e t o predpisan v občini davek, ki je podvržen občinskim dokladam.

4. Katere osebe nimajo pravice voliti?

Pravice voliti nimajo:

1. aktivno službujoči častniki (avditorji, vojaški zdravniki, vojaški računovodje),
2. vojaški duhovniki,
3. gažisti, ki niso v nobenem činovnem razredu,
4. moštvo oborožene sile, oziroma orožništva, všteti one, ki so časno na dopustu.

5. Katere osebe še ne morejo izvrševati volilne pravice?

Aktivne volilne pravice ne morejo izvrševati nadalje osebe:

1. ki so pod očetovsko oblastjo,
2. ki so pod varstvom ali skrbstvom,
3. ki uživajo iz javnih ali občinskih novcev k o t u b o ž e i trajno preskrbo ali so jo uživali zadnje leto pred volitvami,
4. ki sploh žive od javne milodarnosti.

6. Kaj se z ozirom na volilno pravico ne smatra za preskrbo ubožnih ali za dela javne milodarnosti?

Kot takih ni smatrati:

1. podpor iz bolniških blagajnic,
2. rent za nezgode, starost ali onemoglost,
3. brezplačne oskrbe v javnih bolnišnicah,
4. oprostitev od šolnine,
5. podelitve učil ali ustanov,
6. pomoči v sili.

7. Katere osebe so izključene od volilne pravice?

Od volilne pravice je izključen:

1. Kdor je v preiskavi zaradi hudodelstva, dokler se kazensko postopanje ne ustavi ali ne konča z oprostilno razsodbo.

2. Kdor je bil v kazni obsojen zaradi hudodelstva ali prestopka tatvine, poneverbe ali deložnosti glede teh dveh prestopkov, goljufije, sovodstva (§§ 460., 461., 463., 464., 512. kaz. zak.), zaradi dejanj, ki so označena v § 1. zakona z dne 28. maja 1881, drž. zak. št. 47, in v § 1. zakona z dne 25. maja 1883, drž. zak. št. 78, ali zaradi prestopka po §§ 1., 2., 3., 4. in 5., predzadnji odstavek zakona z dne 24. maja 1885, drž. zak. št. 89.

Ta posledica obsodbe neha pri hudodelstvih, ki so naštet v § 6., št. 1. do 10, zakona z dne 15. novembra 1867, drž. zak. št. 131, ko je prestana kazni; pri drugih hudodelstvih, ko poteče

10 let, ako je bil krivec obsojen najmanj na petletno kazen, in razun tega, ko poteče pet let, pri ostalih zgoraj navedenih kazenskih dejanjih pa, ko potečejo tri leta po prestani kazni.

3. Kdor je bil sodno obsojen na kazen zaradi pregreška zoper kazenskopravna določila v varstvo volilne svobode, ako je bilo dejanje storjeno pri volitvah v poslansko zbornico državnega zbora, v deželni zbor, v občinski zastop ali v katerokoli korporacijo ali zastopstvo, ki je po zakonu poklicano, da oskrbuje javne stvari, in sicer za dobo šestih let po prestani kazni (§§ 3. 5., 7., 8., 10. in 14. zakona z dne 26. januarja 1907, drž. zak. št. 18.)

4. Kdor je bil postavljen pod policijsko nadzorstvo ali oddan v prisilno delavnico, dotlej, da potečejo 3 leta, odkar je nehalo policijsko nadzorstvo ali odkar je bil izpuščen iz prisilne delavnice.

5. Komur je sodišče odtegnilo očetovsko oblast nad njegovimi otroci, dokler so otroci pod tujim varstvom, vsekakor pa tri leta po sodni odredbi.

6. Kdor je bil zaradi pijanosti ali pijančevanja na podstavi splošnega kazenskega zakona ali drugih zakonitih določil, ki se še uvedejo, več nego dvakrat obsojen na zaporno kazen, za dobo treh let po prestani kazni.

7. Nad kogar imovino se je razglasil konkurz, do konca konkurza, in ako je zadolženec trgovec, dotlej, da se zopet usposobi za pravice, ki so označene v § 246. konkurznega reda z dne 25. decembra 1868, drž. zak. št. 1 iz l. 1869.

8. Ali je volilno pravico izvrševati osebno?

Praviloma je volilno pravico izvrševati osebno; vendar pa je v nekaterih slučajih dovoljeno voliti po pooblaščenih.

9. V katerih slučajih je dovoljeno voliti po pooblaščenih?

V teh-le slučajih:

1. za ženo, ki živi v zakonski družbi, voli nje mož, za druge samosvoje ženske pa njih pooblaščenca. Zadnje velja tudi za ono omoženo žensko, katere mož nima potrebnih lastnosti za pooblaščenca, ali kateri redno prebiva v inozemstvu,

2. osebe, ki so odšle iz občine po občinskih ali drugih javnih poslih, imajo pravico postaviti pooblaščenca, da zanje voli,

3. svojo volilno pravico morejo izvrševati po pooblaščenih posestniki v občini se nahajajočih zemljišč ali obrtnih podjetij, kateri sami prebivajo v drugi občini.

10. Kako volijo taki volilci, kakor so država, dežela itd. t. j. juristične osebe?

Juristične osebe volijo po zastopnikih.

11. Kdo voli kot zastopnik posameznih jurističnih oseb pri občinski volitvi?

Kot zastopniki volijo:

1. Za državo, deželo, ustanove, zavode in javne zaklade voli tisti, katerega zato postavijo njih upravni organi.

2. Za korporacije, društva in družbe z izjemo odprtih trgovskih družb volijo tisti, ki jih po določilih zakona ali pravil morajo zastopati na zunaj. Ako je do zastopstva upravičenih več oseb, določijo naj izmed sebe enega, ki naj glasuje.

12. Kakšne družbe nimajo volilne pravice?

Volilne pravice nimajo odprte trgovske družbe.

13. Koliko glasov ima več soprosestnikov davku podvrženega posestva?

Soprosestniki davku podvrženega posestva, ako so v občini upravičeni voliti, imajo skupaj le en glas. Ta glas je razdeljen med nje po razmerju nanje pripadajočega dela davka, ki je predpisan od posestva.

14. Kako volijo soprosestniki, ki imajo skupaj le en glas?

Ti volijo tako-le:

Ako sta soprosestnika v zakonski družbi živeča mož in žena, izvršuje volilno pravico mož.

2. V vsakem drugem slučaju morajo soprosestniki enega izmed sebe ali kako tretjo osebo pooblastiti v izvrševanje volilne pravice. Pri tej pooblastitvi odločuje, ako so soprosestniški deleži enaki, večina glasov, ako pa so soprosestniški deleži različni, večina deležev.

15. Kakšne osebe smejo voliti kot pooblaščenca ali zastopniki?

Pooblaščenca ali zastopniki smejo biti le osebe

1. ki so avstrijski državljani,

2. ki so dovršili 24. leto in

3. ki niso niti izvzeti niti izključeni od volilne pravice.

16. Ali se mora pooblaščenec in zastopnik izkazati s pooblastilom?

Pooblaščenec se mora izkazati s pooblastilom, ki je izgotovljeno v zakoniti obliki, zastopnikom pa takega pooblastila ni treba.

17. Koliko volilcev sme zastopati pooblaščenec?

Vsak pooblaščenec sme zastopati samo enega volilca.

18. Ali izgubi pooblaščenec vsled pooblastila od drugega lastno volilno pravico?

Kdor sprejme pooblastilo od drugega, lastne volilne pravice ne izgubi. Pooblaščenec voli torej za dva.

B.) Pasivna volilna pravica.

19. Katere osebe smejo biti izvoljene v občinski zastop?

Za odbornike in namestnike se smejo izmed občanov voliti samo tisti moški, kateri

1. imajo sami pravico voliti,
 2. so izpolnili 24. leto in
 3. uživajo vse državljsanske pravice.
20. Katere osebe ne morejo biti izvoljene?
- Voljeni ne morejo biti:
1. občinski uslužbenci, dokler v istini služijo;
 2. osebe, ki so od izvrševanja aktivne volilne pravice izvzete (glej točko št. 4. in 5.);
 3. posli in dninarji, ki nimajo samostojnega pridobitka;
 4. osebe, ki so v zamudi s plačilom ali položitvijo računa, katero jim do občine nalaga pravomočna razsodba ali sodna poravnava;
 5. osebe, ki so v zamudi s položitvijo računov o gospodarstvu z njim izročenim premoženjem občine ali kakšnega občinskega zavoda.
21. Katere osebe so izključene, da ne smejo biti voljene?

Izključene, da ne smejo biti voljene, so

1. vse tiste osebe, katere so izključene od volilne pravice, za toliko časa, da zopet dobe volilno pravico (glej točko 7.)
2. osebe, ki so bile odpuščene iz javnega urada ali službe zaradi disciplinarnega pregreška iz dobičkaželnosti, za dobo treh let, odkar so bile odpuščene, računjeno od takrat, ko je razsodba postala pravomočna.

Zahteva občin po slovenskem uradovanju.

Prejeli smo uradno korespondenco med dvema slovenskima občinama: Kotredež na Kranjskem in Kokarje na Štajerskem.

Veseli nas, da se naše občine probujajo tudi v narodnem oziru, da jim raste zavest za pravice, ki jih smejo zahtevati v okviru državnih osnovnih zakonov v obrambo slovenskega jezika.

Zato priobčujemo dotična dopisa nespremenjena, kakor smo jih prejeli.

Št. 158. ad.

Županstvu občine Kokarje.

Slavni sourad!

Vaša občina je znana v celi slovenski domovini kot prvoboriteljica za pravice našega jezika, ki je v tem oziru že mnogo dosegla. Radi tega so tamošnji občini gotovo znani vsi predpisi, tičeči se uradnega poslovanja v tujih jezikih.

Naša občina je dobila pred kratkim od »Verwaltung des allg. öff. Krankenhauses in Marburg« dopis, naj se povrnejo stroški za »Bauchbinde«, ki se je dala nekemu našemu občanu. — Mi smo smatrali ta dopis dež. zavoda za izzivanje, smo napisali na spis kratko: »Zahtevamo slovenski dopis, nemškega ne razumemo«, ter smo poslali dopis nazaj na »Allg. öff. Krankenhaus in Marburg«. Ta je pa zopet vrnil spis, ter zahteval zo-

pet povračila dotičnih stroškov v blaženi nemščini. —

Dalje smo dobili od »Direction der Landes-Irrenanstalt Feldhof« dopis, naj izpolnimo nemško tiskovino »Auskunftsbogen über den Irrenhauspflegling N. N.« — Na kuverto tega dopisa smo kratko zapisali »Nerazumljivo, nazaj!« — A sedaj se je ta »Narrenhaus« obrnil na okrajno glavarstvo v Litiji, naj to izsili, da »Auskunftsbogen« izpolnimo.

Kaj nam je v teh slučajih storiti?

Ker imamo enaki namen kot tam. slavni sourad, namreč obrambo našega jezika in ker nam slavni sourad gotovo lahko pomaga, prosimo navodila, kako naj postopamo v tem slučaju.

Županstvo Kotredež, dne 5. junija 1910.

* * *

Broj 809.

Došlo dne 8. junija 1910.

Kokarje, dne 9. junija 1910.

Uradovanje v slov. jeziku.

Županstvu

občine Kotredež

se na zgornji dopis obratom pošte radevolje pojasnjuje, kakor sledi:

Vsi predpisi o uradovanju so v jezikovnem oziru zapopadeni edino-le v določbah člena XIX. drž. osnov. zakona z dne 21. dec. l. 1867. drž. zakonika št. 142, kojega jedna določba se glasi, da ima vsak narod pravico svoj jezik čuvati in gojiti, a druga, da se enakopravnost vseh v deželi običajnih jezikov v šoli, v uradu in v javnem življenju od države priznava.

Naslov tega zakona pravi, da se ž njim določajo pravice državljanov (t. j. posameznih občanov in njihovih korporacij, kakor občin, društev itd.)

Ako tega zakona nimate v svoji registraturi, blagovolite si naročiti »Slov. kmetski koledar za leto 1910« pri Narodni založbi v Celju (s poštnino vred 1:20 K); v njem najdete ves zakon ponatisnjen. Je jako podučen in bi ne smel manjkati v nobenem občinskem uradu.

Ne smatrajte nemških dopisov za izzivanje, temveč za ubožno svedočbo zavednosti naše. Mi smo namreč razvadili naše deželne in državne urade, da prezirajo naš jezik. Stara navada jim je postala mogočnejši zakon, nego državni osnovni zakon, za kojega se mi 43 let brigali nismo. Krivde je torej več na naši strani nego na njihovi. Sedaj nam je izvršiti težavno nalogo, jih od njihove razvajenosti odvaditi ter jih na izvrševanje zakona prisiliti. To pa velja le za one državne, deželne in zasebne urade ali pisarne, ki se nahajajo v področju slovenske govorice, ozir. kojih delovanje se razteza na celo deželo, ča tudi imajo svoj sedež v področju nemške govorice.

Vaša kratka notica na zavrnenem dopisu deželne bolnišnice v Mariboru, »Zahtevamo slovenski dopis, nemškega ne razumemo«, — tamošnjim z nemščino razvajenim uradnikom ni imponirala, kajti opustili ste utemeljevanje. Vrnite spis iznova, toda ne na »Allgemeines öffentliches Krankenhaus in Marburg«, temveč »Vseobčni javni bolnišnici v Mariboru«; če ste se odločili k hvalevrednemu koraku, naš jezik čuvati in gojiti, potem morate tudi za pošto pisati naslove v slovenskem jeziku.

Na zavrneni dopis blagovolite napisati:

»Nazaj z zahtevo, da nam blagovolite ta dopis doposlati v slovenskem jeziku v smislu določb člena XIX. drž. osnov. zakona z dne 21. dec. l. 1867. drž. zak. šte. 142. Ta zakon je bil namreč izdan za določitev pravic državljanov in občin, a ne za deželne oziroma državne urade, kar jasno napoveduje njegov naslov. Ker se delovanje občne, javne bolnišnice v Mariboru nahaja v področju slovenske govorice in se ne razteza samo na Nemce, temveč tudi na Slovence, je bolniško oskrbništvu dolžno slovenski občini, zlasti ker to zahtevamo, dopisovati v slovenskem jeziku. Blagovolite vzeti na znanje, da nimate v smislu tu naštetega zakona do naše občine nobenih jezikovnih pravic, pač pa neovrgljivo dolžnost, nam dopisovati v našem jeziku. Uradniki deželne bolnišnice v Mariboru so torej po zakonu dolžni biti večji slovenskega jezika v govoru in pisavi, županstvo Kotredež pa ni dolžno po nobenem zakonu, niti nemško znati niti nemščino razumeti, torej smatra Vaš dopis v jezikovnem oziru za nezakonit in ga nismo dolžni obravnavati.«

Ako določite bolnišnici takšno utemeljeno zavrnitev, potem še-le bodo tam pregledali zakon in se jim bodo odprle oči, ako ne, bodo klicali na pomoč politične oblasti. Tudi tem odgovorite tako, potem pa še pristavite, da politična oblast ni kompetentna v ti zadevi soditi, kajti občina se ni uprla pri bolniški oskrbi sodelovati, temveč ona zahteva, naj se nasproti nji izvršuje državni osnovni zakon; nji se ne sme v zgoraj omenjenem zakonu določena pravica jemati, da sme namreč občina kot del in zastopnica naroda svoj jezik čuvati v vseh deželnih in državnih uradih; ona hoče sodelovati in storiti vse, kar zakon od nje zahteva, toda vse to se ji mora priobčiti v zakoniti obliki t. j. v slovenskem jeziku. Politična oblast je državna izvrševalna oblast, ta je torej dolžna siliti bolnišnico v Mariboru, naj dopisuje naši občini v slovenskem jeziku, nima pa zakonite pravice siliti občino Kotredež, naj ona razume in obravnava nerazumljive in nezakonite nemške dopise bolniške uprave.

Tako ravna občina Kokarje že pet let. Sprva so klicali župana na uradni dan, kjer so ga sku-

šali na vse mogoče načine z dobrim in s hudim pregovoriti, še celo pogostovanja ni manjkalo, toda on je ostal vstrajen ter jim je dal razumeti, naj storijo kar hočejo z njim, on od svojih in narodovih pravic ne bode nikdar odstopil in ne bode nikdar ničesar uradoval in podpisal, kar ne bo pisano ali tiskano v slovenskem jeziku. Vsi uradi so se morali udati županovi zahtevi. S celjsko bolnišnico se bojujemo že 4 leta, politične oblasti so žugale z globami, končno se je c. kr. namestnika letos domislila, da politična oblast res ni kompetentna o tem soditi, temveč deželni odbor. Kako se zdaj občina s tem bojuje, je bilo priobčeno v 9. št. »Občinske Uprave« l. 1910 in pride še v prihodnjih številkah.

Vsa ta leta ne dobi bolnišnica v Celju s sodelovanjem občine nobenega plačila, bržkone ji ga deželni odbor nakazuje brez občine. Mnogo občin tako, in njegova upornost proti zakonu bi ležala kmalu strta na tleh.

Bojazljivi župan bi rekel, boggedaj se z deželnim odborom vojskovati, potem ne bode občina nikdar nobene podpore dobila! Toda uprav obratno je res! Leta 1907. je bil deželni odbor štajerski na tožbo občine Kokarje pri državnem sodišču obsojen zaradi kršenja ravnopravnosti slovenskega jezika. Po svoji obsodbi je bil občini Kokarje na njeno že prej vloženo prošnjo dovolil in izplačal 1600 K podpore za mostove in brvi, a letos ji je v ta namen izplačal še 586 K, skupaj 2186 K, ker bi bilo krivično zapostavljati slovensko občino in ker je menda hotel dopri- nesti dokaz, da skrbi tudi za slovenske občine, če tudi se te bojujejo z njim za slovensko dopisovanje.

Da ste ravnateljstvu blaznice v Feldhofu napisali na kuverto »Nerazumljivo, nazaj!«, ni pravilno. Občina je namreč dolžna sprejeti t. j. v opravični zapisnik zapisati tudi nerazumljive dopise, potem še-le jih naj vrne z utemeljevanjem, zakaj jih ne more rešiti, oziroma naj jih doloži deželnemu pomožnemu uradu v prestavo.

C. kr. okrajnemu glavarstvu v Litiji pojasnite svoje pravno stališče v smislu tukajšnjega pojasnila in zmagati morate.

Lepo je, da hočete slovenskemu jeziku čuvati njegove zakonite pravice. Naj bi pač vse občine ravnale tako, potem bi Slovenci ne bili več manjvredni, temveč v resnici enakopraven narod!

Več nego veljava političnih oblasti je pravica in zakon!

Župan:

Praznik Josip.

Poučni tečaji za župane, občinske svetovalce in obč. tajnike.

Avtonomna uprava je storila korak naprej, in trditi moremo, da velik korak!

Že leta 1901. je prišlo v deželni zboru v razgovor vprašanje o strokovni izobrazbi slovenskih županov in drugih občinskih funkcionarjev. Razne okoliščine so bile vzrok, da se ideja ni realizirala, ampak se je omejil pouk županov na čas pri revizijah občinskih uradov, ki so se pa izvrševalesamo po dognani potrebi od slučaja do slučaja.

Kar se je pozneje storilo za strokovno izobrazbo občinskih zastopnikov — stoji brez dvoma, da ima za to največ zaslug naš list »Občinska Uprava« oziroma »Kmetška županska zveza«, ki je le z velikim naporom in v finančnem oziru le z denarnimi sredstvi, ki jih je dal na razpolago iz lastnega žepa njen načelnik, mogla vzdržati list do sedaj.

Pa vremena so se zjasnila Kranjcem tudi glede napredka v strokovni izobrazbi zastopnikov avtonomnih upravnih oblastev.

Deželni odbor kranjski je sklenil, da se bodo prirejali poučni tečaji po celi deželi, in tam z živo besedo poučevali župani, občinski svetovalci, občinski tajniki in drugi — o njihovi dolžnosti in o načinu izvrševanja teh dolžnosti, tičečih se raznih agend lastnega avtonomnega, pa tudi prenešenega delokroga.

Ne bodo to dolgotrajni tečaji, ki bi utrudili udeležence, ampak kratka, enodnevna zborovanja, pri katerih se bo zlasti gledalo na to, da pridejo v razgovor razna vprašanja, težnje občin, izboljšanje občinske uprave, sploh vse poslovanje županstev. Ti poučni tečaji ne bodo imeli torej ničesar birokratičnega, nikakega strogo uradnega značaja, ampak bodo dajali le priliko občinskim funkcionarjem, poučiti se podrobneje o raznih dolžnostih avtonomne uprave, o dolžnostih pa tudi pravicah, ki jih imajo občinski zastopi in njihovi predstavitelji napram javnemu življenju, napram občanom tudi v izvrševanju socialne loge, kakor tudi napram višjim oblastvom.

Ti projektirani poučni tečaji bodo obvezni, to je, udeležiti se jih bodo morali zastopniki vseh občin, ker le tako bo mogoče doseči uspehov. — Malenkostne stroške za povračilo tozadevnih gotovih izdatkov udeležencem bo pač rada utrpela vsaka občina, ker ne bodo v nikakem razmerju s koristjo pouka.

Troški bodo tem manjši, ker se bodo taki tečaji vršili po posameznih okrajih, torej v središču občinskih uradnih.

Prvi poučni tečaj se bode vršil dne 27. decembra t. l. v Ljubljani za županstva političnega okraja Ljubljana okolica.

V ta namen so se povabila vsa prizadeta županstva na ta način, da se je razposlala sledeča

Okrožnica

vsem županstvom ljubljanske okolice.

Št. 18211.

Vsled sklepa deželnega odbora v seji dne 31. avgusta 1910, se priredi dne 27. decem-

bra 1910 v dvorani »Slovenske krščanske socialne Zveze« oziroma, če bo potreba, v veliki dvorani hotela »Union« v Ljubljani prvi poučni tečaj za župane, občinske tajnike in občinske svetovalce političnega okraja okolica Ljubljana.

Poučni tečaj bo vodil referent za občinske zadeve, deželni odbornik dr. Vladislav Pegan s sodelovanjem uradnikov deželnega tajništva.

Pričetek tečaja točno ob 9. uri dopoldne. Županstvom se naroča:

1. da se tega poučnega tečaja zanesljivo udeleže vsi župani oziroma njihovi namestniki;

2. da skrbijo za to, da se udeleže tega tečaja tudi vsi občinski svetovalci in vsi občinski tajniki, kjer jih imajo;

3. da prijavijo svoje predloge, prošnje in nasvete, o katerih žele, da bi se razpravljalo, deželnemu odboru najkasneje tri (3) dni pred poučnim tečajem, torej do 24. decembra t. l.

Od deželnega odbora kranjskega

v Ljubljani, dne 1. decembra 1910.

Pričakujemo, da ne bode nikdo izmed pozvanih izostal.

Obenem z županstvi so bili vabljeni k udeležbi tudi vsi župni uradi ljubljanske okolice. — To je smatrati kot popolnoma umestno z ozirom na medsebojne odnose obeh zastopstev, župnih in občinskih, katerih delokroga se marsikod dotikata.

Kakor čujemo, se namerava prihodnji poučni tečaj prirediti v Kranju.

Končujemo z zahvalo kranjskemu deželnemu odboru v imenu »Kmetške županske zveze« za prireditev poučnih tečajev — in z vročo željo, naj rode obilen sad v prospeh naše dežele!

Vestnik Rafaelove družbe.

»Družba sv. Rafaela« za izseljence v Ljubljani opozarja vnovič vsa izobraževalna društva S. K. S. Z. na Kranjskem, Štajerskem, Goriškem in Koroškem, da ustanove takoj »Izselniške odseke«. Posebno je to potrebno v krajih, kjer se ljudje mnogo izseljujejo v tujino, zlasti v Ameriko.

Danes opozarjamo vnovič: Ustanavljajte društvene odseke za izseljence! Ob tej priliki tudi toplo priporočamo naročanje slov. izselniškega lista »Ave Maria«, ki izhaja mesečno v New-Yorku, naroča se pa v naši pisarni in stane na leto 1 K., pod pogojem, da se ga naroči vsaj 3 iztise skupaj (enega za voditelja, enega za knjižnico in enega za izselniški odsek). Posamezniki ga dobe po 1 K 50 v. — List prinaša razne novosti iz širne Amerike, tičeče se slovenskih izseljencev.

Zlasti se priporoča duhovščini in županstvu, da navajajo izseljence, ki na vsak način hočejo v tujino, posebno v Ameriko, naj se zglašajo pred odpotovanjem pri družbi sv. Rafaela. Vsak izseljenec naj bi prišel takoj, ko pride v Ljubljano, najprvo v našo pisarno in ne šele potem, ko se je z agentom že pogodil, da se mu tu svetuje glede proge, po kateri se hoče voziti, ter ugotovi njegovi željam: Naša družba dobi za izseljence tudi popust od vseh potovalnih pisarn (agentur), ta popust pa ne ostane družbi, ampak ga dobi vsak potnik, ki se zglašuje v naši pisarni. Dalje se dobi družbeni znak, »Priporočilni list« in »Kažipot«, kar je velikega pomena za vsakega potnika, osobito pa za ženske. Kdor ima družbeni znak in priporočilni list, je obvarovan vseh neprilik ter se na celi progi z njim lepo ravna, v slučaju nevarnosti ali potrebe se pa lahko obrne s priporočilnim listom do zastopnikov Rafaelove družbe, ki so na razpolago po vseh pristaniških mestih; njih naslovi so naznanjeni na priporočilnem listu. Vsak zaupnik takoj svetuje oziroma ukrene vse potrebno za potnike, in to brezplačno.

Vsak izseljenec naj se torej posluži te pisarne, ki ima tako blag in koristen namen, kar izprevidi in prizna marsikdo šele na daljnem potu v tujini, o čemer pričajo razna zahvalna pisma izseljencev.

V pojasnilo pripomnimo še, da želi »Rafaelova družba«, naj ostanejo Slovenci na svoji rodni zemlji. Njen namen ni pospeševati izseljeništvu, ampak naloga njena je obvarovati one, ki se hočejo na vsak način izseliti, pred materijelno in duševno škodo pred začetkom potovanja ter na potovanju do končnega cilja.

Družba sv. Rafaela za izseljence v Ljubljani, Dunajska cesta, št. 32, v hiši »Zadružne zveze«.

Vprašanja in odgovori.

249. Županstvo Jurjevica.

Vprašanje:

A. se je oženil v Ameriki (naravno brez dovoljenja občine). — Umrl je zapustivši vdovo z malimi otroci, ki se povrnejo sedaj iz Amerike in bodo potrebovali podpore. Ktera občina mora skrbeti za njo in njene otroke: ali očetova ali vdovina?

Odgovor:

Za vdovo in otroke bo morala v slučaju potrebe skrbeti domovinska občina. Ker pa sledi žena v domovinstvu možu in ostane po njegovi smrti vdova pristojna v oni občini, kjer je bil ob smrti pristojen njen mož, je jasno, da bo morala nositi troške domovna občina moževa, če je bil zakon med njima sklenjen pravnomočno, po avstrijskih postavah, in pa če si ni morda mož pridobil med svojim bivanjem v Ameriki ameriškega državljanstva (naturalizacije), kakršnih slučajev se je tudi že več pripetilo.

O veljavnosti zakona odločuje v slučaju potrebe redno sodišče.

Prejšna domovinska občina vdove pač ne more priti v poštev, ker sta zakonca živela v zakonski skupnosti in je nastopila razdružitev zakona le vsled smrti.

Sicer so pa v tem oziru določila domovinskega zakona iz l. 1863 in občega državlanskega zakonika povsem jasna.

Dovoljenja za ženitev pa sploh ni potreba in je popolnoma napačno, če smatrajo županstva ženitovanske zglasnice kot dovoljenja ženitve.

250. Županstvo Jurjevica.

Vprašanje:

Se-li sme od občana, ki se je oženil v Ameriki in se povrnil z družino domov — zahtevati, da plača doma pristojbino za ženitvanjsko zglasnico?

Odgovor:

Od občana, ki se je oženil v Ameriki, ne morete naknadno zahtevati takse za ženitvanjsko zglasnico. — To takso mora plačati za izdajo ženitovanske zglasnice le oni, ki za njo prosi pri županstvu bodisi osebno bodisi pismeno, in jo tudi res prejme. To se pa v Vašem slučaju brez dvoma ni zgodilo. — Uvedba ženitovanskih zglasnic velja tudi sicer le za Kranjsko, torej sklepanje zakonov v inozemstvu ni odvisno od tega dokumenta.

251. Županstvo v Trzinu.

Vprašanje:

V naši občini je bilo tekom let več obrtnikov kaznovanih od c. kr. okrajnega glavarstva radi prestopka obrtne postave z večjo ali manjšo globo. Prejšna leta so se take globe določile dotičnim občinskim blagajnam obsojenčevega bivališča. — Nekaj časa sem pa c. kr. okrajno glavarstvo nič več ne oddaja takega denarja občinam. Zato prosimo pojasnila: Ali ima občina oziroma županstvo kake pravice do takih glob in kam se stekajo sedaj?

Odgovor:

Po določbah § 151 obrtnega reda (zakona z dne 5. februarja 1907 drž. zak. št. 26) se stekajo globe, naložene vsled obrtnih prestopkov, v rezervni zaklad okrajne bolniške blagajne. Če je dotični, ki je bil kaznovan, član kake obrtne zadrage, ki ima lastno bolniško blagajno, pripade globa tej blagajni.

Če bodo obrtna oblastva strogo izvajala določila obrtnega reda — o čemer ni dvoma — potem bo občinskim ubožnim zakladom seveda odpadel marsikak dohodek, a pravice občina nima, zahtevati te globe.

Opozorjamo Vas pa, da so globe dohodek ubožnega in ne občinskega zaklada, kakor pišete v svojem vprašanju.

252. Županstvo L. (Gor.)

Vprašanje:

Neka občina nam je sporočila sledeče: »Naznanja se, da se je dne 17. julija 1910 izdala N. N. roj. 1879 v V. ondotne občine in tja pristojnem delavska knjižica s št. 18.«

Če mi izdajamo članom tujih občin knjižice, izpolnimo jih v vseh točkah razven datuma izdaje, številke, uradnega pečata ter podpisa župana in jih pošljemo domovni občini dotičnega v izpolnitev navedenih točk. Po vpisu nam domovna občina to knjižico vrne.

Ali je smatrati zgoraj naznanjeno izdajo pravilnim, oziroma kako jo je v tem slučaju zaznamovati v zapisnik? Po našem mnenju bi to ne bilo pravilno, ker manjkajo za zadnje tudi podatki.

Odgovor:

Popolnoma pravilno in na zakoniti podlagi obrtnega reda je, če je izdala občina bivališča delavske knjižice, ker določa § 80 obrtnega reda, da izdaja delavske knjižice občinsko oblastvo onega kraja, kjer prositelj biva.

Ker je bilo tamošnje županstvo o tem obveščeno, naj se obvestilo zabeleži v vložni zapisnik, izdaja delavske knjižice pa obenem v zapisnik o izdaji delavskih knjižic z izrecno pripombo, da se je izdala knjižica v občini N. N. — Sicer bi se pa glede izdaje delavskih knjižic dalo res govoriti. Obrtni red pravi namreč: da jih mora občina bivališča izgotoviti (»ausstellen«). — Lahko bi se tolmačilo to določilo tudi tako, da knjižico občina bivališča samo izpolni, ker le ona more izvršiti osebni popis. Ker pa manjka pobližjih določil, se lahko ostane pri običajni praksi. Kakor veste občinski red nima nikakih določil v tem oziru.

Vsak pa se lahko obrne tudi na svojo domovinsko občino s prošnjo, da mu izda delavsko knjižico, a vendar le potem županstva, kjer biva, ker sicer domovna občina ni v stanju glede osebnega popisa natančno izgotoviti knjižice.

253. Ž u p a n s t v o L. (G o r.)

V p r a š a n j e:

V neki občini našega okraja (R.) je zbolela žena železniškega čuvaja N. N. — Napovedalo se je upravnistvu bolnice, da je semkaj pristojna, — kar tudi je po omožltvi.

Ta slučaj je v zvezi z naslednjim:

Županstvo občine J. je poslalo v izpolnitev in vknjižbo poselsko knjižico J. D., 12letne deklice, hčerke železniškega čuvaja, kateremu je bil od tukajšnje občine izdan domovinski list leta 1891. — Po določbi domovinskega zakona z dne 5. dec. 1896, § 10 dobe uradniki in državni uslužbenci domovinsko pravico v občini, v kateri jim je odkazan uradni sedež.

Ali velja to tudi za nižje uslužbence, kot n. pr. za železniške čuvaje?

V slučaju, da bi ti v tej določbi domovinskega zakona ne bili zapopadeni — ali pa za kak drug slučaj, da bi se poselska knjižica pomotoma izdala — kako je popraviti storjeno napako?

O d g o v o r:

Da ima pravico izdajati poselske knjižice domovna občina in da sama izdaja poselske knjižice še ne utemeljuje domovinstva v dotični občini, ki je knjižico izdala, je pri predstojemem vprašanju postranska stvar. Če se je poselska knjižica pomotoma izdala kaki osebi, ki ni pristojna v občini, se storjena napaka popravi enostavno tako, da se zahteva poselska knjižica v svrhu poprave, potem pa naj se popravek izvrši in uradno potrdi v knjižici sami.

Vam pa se gre v glavnem zato, so-li železniški čuvaji pristojni v oni občini, v kateri imajo stalno bivališče, oziroma če imajo ondi takozvano uradno domovinstvo. V poštrev pride v tem slučaju vprašanje, so-li železniški uslužbenci državni uslužbenci ali ne brez ozira na njihovo stalno (definitivno) nameščenje. — V tem oziru obstoji razsodba upravnega sodišča, ki ne priznava domovinstva uradnikom in uslužbencem c. kr. državnih železnic. Ti se torej ne smatrajo državnim uradnikom, tudi ne, če so stalno nameščeni. Iz tega sledi, da je železniški čuvaj pristojen toliko časa v svoji prvotni domovinski občini, dokler si ne pridobi drugega domovinstva po § 2. domovinskega zakona iz leta 1896. z deset-letnim bivanjem.

254. Ž u p a n s t v o L. (G o r.)

V p r a š a n j e:

Večkrat prihajajo na županstvo razna vprašanja glede domovinstva, razkaznice iz bolnišnici td. glede vseh, ki bivajo 20—30 let zunaj občine. Takih oseb se le malokdo spominja in se morajo enaka vprašanja le s previdnostjo reševati.

Ali bi se ne mogel napraviti imenik, v katerem bi se vpisali vsi občani z družino vred: ime, priimek, dan

rojstva in smrti, stan itd. in sicer po vaseh in hišnih številkah, sploh vse tako, da bi bilo vsak čas razvidno, kam je kdo pristojen, kdaj se ima zglastiti k naboru, od kdaj in do kdaj mora izpolnjevati črnovojniško dolžnost, kako dolgo je odsoten iz občine, da bi se na podlagi teh zapisnikov tudi lahko takoj po preteku 10letnega bivanja zunaj občine oddal v občino bivališča. Sestava takega imenika bi bila primerna sosebno sedaj o priliki ljudskega štetja in bi bila tudi le sedaj precej težavna, ampak v bodoče v olajšavo pri vseh rešitvah. Tako bi bilo tudi vsak čas mogoče dognati število prebivalcev v občini.

Prosimo, da izjavi uredništvo svoje mnenje. Ali je pri drugih občinah to že vpeljano?

O d g o v o r:

Nabavite si v Drag. Hribarjevi tiskarni v Ljubljani tiskovine ali pa vezano občinsko knjigo — matico, pa bodele imeli imenik, kakoršnega želite. Taka matica bi itak morala biti uvedena v vseh občinah, kar pa — žal — kot marsikaj drugega — ni skoro nikjer. — Deželni odbor zahteva — kar se poudarja zlasti pri občinskih revizijah, da vse občine takoj nabavijo to itak predpisano knjigo zlasti z ozirom na ljudsko štetje. Menimo, da je letos najugodnejša prilika, da se sestavi občinska matica, ko bodo morali biti zbrani vsi podatki o občanih. — Obenem pa bo treba tudi urediti zapisnik o v občini biva-jočih tujcih, to je onih, ki nimajo v občini domovinske pravice.

Gospodarstvo.

Cestne in vodovodne zgradbe na Kranjskem od leta 1908 do 1910.

(Iz poročila dež. odbornika dr. Lampeta.)

Stavbna delavnost je bila v pretekli triletni dobi na Kranjskem taka, kakor menda v nobeni drugi deželi v Avstriji. Obstala je v glavnem v zgradbi cest in vodovodov. Res je, da so bili izdatki veliki, a to ni proč vržen denar, ampak plodonosno naložen v dobrobit prebivalstva.

V dve in polletni dobi se je preskrbelo z zdravno pitno vodo 99 vasi s 30.272 prebivalci. Vodne naprave, napeljave in vodovodne zgradbe so neobhodno potrebne, ker dobra voda je prvi pogoj za človeško življenje, za ljudsko zdravstvo, za gospodarstvo, za živinorejo.

K troškom za te zgradbe je prispevala dežela po 25% do 30%. — Nad dve tretjini troškov odpade na državo in udeležence. — Običajno izplača država 40%, ostalo interesentje.

Cestnih zgradb, ki so že izvršene — ali pa bodo v najkrajšem času — je 41.

Med temi zgradbami so všteti tudi mostovi, a nobena zgradba države.

Vsega skupaj je izvršenih 82 cestnih in vodovodnih zgradb. Troški znašajo okroglo 3 in pol milijona kron. Na deželo pride povprečno ena tretjina. Za ceste in vodovode izdana vsota je ostala večinoma v deželi. Revno ljudstvo je dobilo precej zaslužka.

Zgradbe, ki so se izvršile l. 1908 in 1909 so le-te: 17 vodovodov, kapnic itd. v 41 vaseh s 15.013 prebivalci; 13 zgradb cest, mostov i. dr. Za ta dela so znašali stroški 1 milj. 280.830 kron.

Zgradbe, deloma že dovršene v letu 1910, deloma še v izvršitvi, so sledeče: 24 vodovodnih in drugih zgradb za 58 vasi s 15.259 prebivalci, dalje 28 cestnih in drugih zgradb. Troški za vsa ta dela bodo znašali okrog 2 milijona 381.500 K.

Ugovarjati se ne da, da je vse to izvršeno delo v veliko korist dotičnih krajev.

Vrednost gnojnice v kmetijstvu.

Žal, da naši kmetovalci še vedno ne znajo ceniti vrednosti gnojnice. Gnojnica je izvrstno gnojilo za travnike, kakor tudi za njive. Gnojnica je boljše gnojilo, kakor umetni gnoj in je poleg tega dosti cenejša. Gnojnico razločujemo dvoje vrst. Prva je scalnica, katere da goveja živina približno 4000 l na leto. Razen scalnice pride v gnojnico še veliko snovi iz gnoja, ki jih je voda razstopila. Dež, ki gnoj izpira, raztopi mnogo snovi; te napravijo druge vrste gnojnice.

Sama scalnica ene velike govedi je v primeri z umetnim gnojem vredna na leto približno 40 K. Vsa gnojnica ene živali je vredna najmanj 80 K. Ako računamo, da ima kak posestnik 10 goved velike živine, tedaj je dotična gnojnica vredna 800 K na leto. Ves ta denar je že večinoma pri nas zgubljen. V gnojnici so že raztopljene vse redilne snovi, ki jih v umetnih gnojilih drago plačamo. Da se pri nas na Kranjskem uporablja veliko umetnih gnojil, je sicer lepo, večkrat pa ni gospodarsko. Pomisliti moramo, da dajo naši kmetovalci približno en milijon kron za umetna gnojila; ta velika svota gre iz dežele in celo v inozemstvo. Vprašanje pa je naposled, ali se toliki stroški tudi vedno splačajo. Narodno gospodarstvo to gotovo ni, da takšen kapital izgine vsako leto iz dežele, ko domači, boljši gnoj tako zanemarjamo. Kmetovalci naj bi s hlevskim gnojem boljše ravnali, kajti ta je najboljši, in gnojnico pridno uporabljali, pa bi imeli boljše uspehe kakor z umetnim gnojem in si prihranili mnogo denarja.

Zato naj si vsak kmetovalec dobro uredi gnojišče in gnojnično jamo; tu je izvir denarja.

Gnojnica se mora pa večkrat izvoziti na travnike in njive, posebno spomladi in po vsaki košnji. Napačno je gnojnico izlivati v preveliki množini na eno mesto; tako je lahko tudi škodljiva. Gnojnica se pomeša nekoliko z vodo, ako ni prišla v njo deževnica. Pri gnojenju je gledati na to, da se dobro in enakomerno razdeli. Zato ne zadostuje, da se naredi v sod luknja, ampak mora biti za to poseben razpršilnik. Najboljše je, ako si kmetovalci napravijo nalašč v ta namen gnojnične vozove. Za manjše posestnike bi bilo priporočati, da jim posojilnice ali druge zadrage nabavijo takšne vozove in jih proti mali odškod-

nini izposojujejo. Posebno uporaben gnojnični voz je izumil dež. živinorejski nadzornik Legvart. To vrsto gnojničnih vozov izdelujejo po zelo nizki ceni kolar Franc Krašovec na Vrhniki. Ta voz je zelo pripraven in prekaša vse dosedanje take naprave. Ima poseben škropilnik, ki deli gnojnico čez 3 metre na široko; poleg tega je prav lehak, lahko teče in je prav poceni. Ta voz, »sistem Legvart« zelo priporočamo; naroči se naj pri zgoraj navedenem kolarju.

Poleg gnojnice se priporoča zlasti na zelo zapuščenih travnikih, gnojiti še v jeseni s po 300 kg Tomažove žlindre na oral.

Listnica uredništva in upravnistva.

Cenjene naročnike obveščamo, da izideta tekoči mesec še dve številki »Občinske Uprave«.

Anonimnemu dopisniku na Štajerskem (Celje): Za Vašo brezprimerno nesramnost dobite že od drugod primerni odgovor. — Mi le obžalujemo, da se dobi še tak butelj, ki ima drznost pisati take bedarije!

* * *

Županstvo Škofiče ob Jezeru (Koroško): Naročnina za l. 1909, 1910 in 1911 plačana.

Županstvo Moravci (Štaj.): Naročnina za 1908 odpade: plačati morate za 1909 in 1910.

Č. g. Alojzij Šoba, župnik v Zdolah: Sporočite, ktere številke Vam manjkajo.

Gosp. Kožuh, revident, Boh. Bistrica: Plačano za 1909 in 1910.

Župni urad Sostro: Naročnina do 1910 plačana, sploh niste bili opominjani.

Županstvo Žužemberk: Naročnina za 1910 plačana.

Županstvo Devin: Plačajte 6 K; list smo ustavili.

Č. g. Žnidaršič, župnik v Belicerkvi: Naročnina za 1908 in 1909 poravnana. Hvala!

Županstvo občine Smihel-Stopiče razpisuje službo

občinskega tajnika

z nastopom 1. januarja 1911 z letno plačo 1200 K in z nekaterimi postranskimi zaslužki. Prošnje z dokazili službene sposobnosti je vložiti do 15. decembra 1910.

Županstvo Šmihel-Stopiče, dne 28. nov. 1910.

Zupan:

Jos. Zirc l. r.